

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРО ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ УКРАЇНИ

Приділено увагу вдосконаленню інвестиційної політики України задля підтримки та розвитку взаємовигідних зовнішньоекономічних відносин України з країнами ЄС

Постановка проблеми. Європейська інтеграція є головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, що закріплений у Законі України "Про основи національної безпеки України", Постанові Верховної Ради України "Про основні напрями зовнішньої політики України", Посланні Президента України до Верховної Ради України.

Правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 року, яка набула чинності 1 березня 1998 року і започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань. 5 березня 2007 року Україна та ЄС розпочали переговорний процес щодо укладення між ними нового рамкового договору. Нині в рамках УПС визначено 7 пріоритетів співпраці між Україною та ЄС, серед яких не останнє місце займає підтримка та розвиток торговельної та інвестиційної діяльності [1]. На сьогодні найбільш актуальним питанням для України в контексті її євроінтеграційних пріоритетів залишається питання пов'язане з укладанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС замість існуючої Угоди про партнерство і співробітництво.

З економічного погляду, вступ України до ЄС може сприяти притоку іноземних інвестицій, запровадження новітніх технологій, реструктуризації економіки, відкрити доступ до європейського ринку товарів і послуг, що забезпечить конкурентоспроможність країни та підвищення життєвого рівня населення [2]. Для України держави ЄС є не тільки важливим ринком збуту продукції та джерелом залучення інвестицій, але й альтернативним варіантом проникнення на світові товарні ринки.

ЄС після країн СНД залишається другим найважливішим стратегічним регіоном-партнером у галузі зовнішньої торгівлі України. У загальному обсязі зовнішньоторговельного обороту (ЗТО) України (без послуг) у 2008 р. частка СНД становила 37,6 %, ЄС – 30,8 %, країн Азії (без Кіпру) – 20,1 %, Африки – 3,6 %, Америки – 5,5 %, Австралії і Океанії – 0,3 %. Станом на 01.01.2009 року в Україну з країн ЄС надійшло ПІІ на суму 35723,4 млн дол. США, з них з країн ЄС – 28118,2 млн дол. США, що становить 78,7 % від загального обсягу ПІІ в Україну [2]. Головними інвесторами в економіку України є Кіпр та Німеччина (табл. 1). З цих країн було направлено близько половини загального обсягу інвестицій (39,40%).

Таблиця 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну ¹⁾ [2]

	Обсяги прямих інвестицій на 01.01.2009 (млн.дол. США) ²⁾	У % до підсумку
Усього	35723,4	100,0
у тому числі		
Кіпр	7682,9	21,5
Німеччина	6393,8	17,9
Нідерланди	3180,8	8,9
Австрія	2445,6	6,8
Сполучене Королівство	2273,5	6,4
Російська Федерація	1851,6	5,2
Сполучені Штати Америки	1471,5	4,1
Віргінські Острови, Британські	1316,1	3,7
Швеція	1263,0	3,5
Франція	1226,1	3,4
Італія	914,3	2,6
Швейцарія	715,6	2,0
Польща	694,7	1,9
Угорщина	595,5	1,7
Інші країни	3698,4	10,4

¹⁾ Дані наведено наростаючим підсумком з початку інвестування.

Перелік країн визначено, виходячи з найбільших обсягів інвестицій, що вкладені в економіку України.

²⁾ Обсяги прямих інвестицій в Україну та за окремими країнами-інвесторами наведено з урахуванням даних Національного банку України та Фонду державного майна України (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств).

Натомість з України до усіх країн світу надійшло інвестицій на суму 6198,6 млн дол. США, що становить лише 17,35 % від загального обсягу інвестицій в Україну з усіх країн світу. В цілому в ЄС з України надійшло інвестицій на суму 5949,0 млн дол., що становить лише 96,0 % від загального обсягу інвестицій з України до країн ЄС і лише 16,65 % від загального обсягу інвестицій в усі країни світу [2]. Лівову частину з загального обсягу інвестицій з України до країн ЄС (94,0 %) становлять інвестиції в розвиток Кіпру, 0,8 % в Польщу, 0,5 % в Латвію (табл. 2).

В ЄС з України надійшло інвестицій на суму 5949,0 млн дол., що становить лише 96,0 % від загального обсягу інвестицій з України в країни ЄС і лише 16,65 % від загального обсягу в усі країни світу [2].

Таблиця 2. Прямі інвестиції з України в країни ЄС ¹⁾ [2]
(млн. дол. США)

	Обсяги прямих інвестицій на 01.01.2009
Всього по країнах ЄС	5949,0
Австрія	2,7
Бельгія	—
Болгарія	... ²⁾
Греція	... ²⁾
Данія	—
Естонія	... ²⁾
Ірландія	—
Іспанія	... ²⁾
Італія	0,7
Кіпр	5826,1
Латвія	31,6
Литва	... ²⁾
Люксембург	... ²⁾
Мальта	—
Нідерланди	... ²⁾
Німеччина	2,6
Польща	46,9
Португалія	—
Румунія	... ²⁾
Словаччина	—
Словенія	—
Сполучене Королівство	... ²⁾
Угорщина	... ²⁾
Фінляндія	—
Франція	0,2
Чеська Республіка	... ²⁾
Швеція	—
Довідково:	
Всього по Україні	6203,1

¹⁾ Обсяги прямих інвестицій з України та за окремими країнами наведено з урахуванням даних Національного банку України (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств).

Дані з інвестицій зовнішньоекономічної діяльності відповідно до міжнародної методології, що застосовується при проведенні статистичних спостережень, можуть уточнюватись протягом двох років.

²⁾ Інформація конфіденційна відповідно до Закону України "Про державну статистику".

Основними причинами, які не сприяють збільшенню обсягів ПІІ в економіку України є: нестабільність українського законодавства, бюрократичні бар'єри,

відсутність правового забезпечення кредитування, страхування ризиків, низький рівень ділової та професійної кваліфікації, незначна частка сучасної техніки і технологій у загальному процесі виробництва тощо.

Досвід економічного розвитку різних країн свідчить, що за певних умов іноземні інвестиції позитивно впливають на зростання економіки, тому всі країни світу ведуть активну конкурентну боротьбу за інвестиції. Практично не залишилося країн, які б не були задіяні в процесі міжнародної інвестиційної співпраці [3].

Проблеми покращення інвестиційної ситуації на державному рівні приділяють увагу ще з 1991 р. На сьогодні в Україні вже створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, ця сфера діяльності регулюється низкою Законів України ("Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування" тощо), понад 10 Указами Президента, а також Постановами та Розпорядженнями КМУ. Згідно з цими нормативно-правовими актами, в Україні передбачено рівні права і гарантії захисту інвестицій для всіх суб'єктів інвестиційної діяльності. Водночас на захист іноземних інвестицій та формування рамок умов для міжнародної інвестиційної діяльності додатково спрямовано ратифікацію Вашингтонської Конвенції про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами й угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, які підписали 70 країн світу [4].

Сьогодні держава взагалі не виділяє в окремий напрям роботу із залучення прямих іноземних інвестицій. Це ставить Україну у винятково не вигідні умови порівняно з іншими гравцями інвестиційного ринку, зокрема, Росією, яка є нашим прямим регіональним конкурентом. Нормативно-правові акти, які приймаються на основі такої стратегії, мають розроблятися спеціалізованими державними інституціями – окремим департаментом Національного агентства з іноземних інвестицій та розвитку (Укрззовнішінвест), профільним комітетом чи, принаймні, підкомітетом Верховної Ради. При розробці таких документів необхідно орієнтуватись, у першу чергу, на вимоги та потреби тих потенційних інвесторів, у залученні яких Україна зацікавлена стратегічно [5].

За версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 75 місце з-поміж 82 країн. Попри прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2007-2011 рр. (на 5 позицій), Україна й надалі відставатиме від основних конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку [6].

Привабливість України як об'єкта для інвестицій іноземного капіталу можна охарактеризувати на основі такого сценарію вкладення коштів: найбільшою популярністю користуються галузі, які переживають піднесення і зорієнтовані на внутрішнє споживання (банківська сфера і страхування, зв'язок). Фінансовий сектор є привабливим для зовнішнього інвестора завдяки вищим порівняно з європейськими країнами процентним ставкам і значним темпам динаміки банківської діяльності. Іноземна присутність у вітчизняних фінансових установах з кожним роком зростає: за 2006—2007 роки на український банківський ринок вийшло 12 нових серйозних іноземних контрагентів, серед яких "UniCredit" (Італія), "Reiffeisen" (Австрія), "BNP Paribas" (Франція), "Swedbank" (Швеція), "Erste" (Австрія). Певною привабливістю відзначається і сфера високих технологій. У світі існує нестача кваліфікованих кадрів, а в Україні у наявності гідна освітня база для побудови експорто-орієнтованого ІТ-бізнесу. І хоча Україна практично вже втратила шанс зайняти місце на ринку софтверного виробництва, але в галузі створення та управління додатками володіє великим потенціалом. У найближчому майбутньому Україна може стати для Європи рентабельним виробничим цехом, а також лідером у залученні інвестицій

в електронну промисловість. В Україні вже функціонують заводи "Flextronics International" (Сінгапур) і "Jabil Circuit" (США) – компанії, що виробляють продукцію для "Ericsson", "Nokia", "Philips" тощо. Інші мультинаціональні компанії, такі як "Intel" і "Foxconn", також планують налагодження виробництва в Україні [7].

Перебіг сучасних політичних процесів та практична реалізація встановлених завдань і пріоритетів поліпшення інвестиційної ситуації в Україні, переважно негативно впливають на інвестиційний клімат й, зокрема, міжнародну інвестиційну привабливість України, підвищують ризики для інвесторів, зумовлюючи цим самим втрати в конкурентній боротьбі за світові інвестиційні ресурси [6].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

У зв'язку з цим нагальною потребою для України є вдосконалення політики залучення ПІІ з країн ЄС. Для цього необхідно здійснити ряд заходів, основними з яких мають бути заходи пов'язані з державним управлінням іноземними інвестиціями, зокрема:

1. Створення ефективної системи спеціального законодавства та підзаконних актів щодо іноземних інвестицій.

2. Вибір пріоритетних галузей, секторів та проектів для інвестицій у цих галузях, а також галузей, обмежених для іноземного інвестування.

3. Встановлення інвестиційних пільг, зокрема створення експортоорієнтованих чи спеціалізованих економічних зон, тарифних, регіональних пільг тощо, або встановлення обмежень у системі державного управління діяльністю іноземних інвесторів тощо.

4. Розробка концепції (програми) з чіткою постановкою мети залучення іноземних інвестицій, виділення пріоритетних сфер (адресатів), механізму реалізації поставлених цілей.

5. Здійснення політики протекціонізму з метою підтримки вітчизняних товаровиробників та захисту перспективних галузей економіки.

Список використаної літератури:

1. Відносини між Україною та Європейським Союзом: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.in.gov.ua/index.php?get=69&id=1671>.
2. Інформація Держкомстату України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Диха М.В. Теоретичні основи дослідження глобальної конкурентоспроможності країни / М.В. Диха // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – № 1. – С. 96-101. 4. Романюк Т.Ф. Економічна сутність інвестицій / Т.Ф. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С. 25. 5. Місце України на інвестиційному ринку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=558&pub=3991.
6. Зачепило П.І. Інвестиційна ситуація в Україні: проблеми формування та заходи щодо поліпшення: [Електронний ресурс]. / П.І. Зачепило, І.С. Скоропад. – Режим доступу // http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/19_6/176_Za czepulyo_19_6.pdf.
7. Сучасний стан інвестицій в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://uk.wikipedia.org>.

БРЕУС С.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну

Наукові інтереси:

- інноваційна політика;
- інвестиційна політика та економічна безпека